

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การจัดเก็บภาษีอากร (Tax Imposition) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของรัฐบาลทุกประเทศทั่วโลกเพื่อสร้างรายได้ สำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ (Government Expenditure) ที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุงและพัฒนาประเทศ เช่น ค่าซ่อมแซมถนนต่างๆ เงินเดือนข้าราชการ ค่ารักษาพยาบาลและการศึกษา หรือค่าใช้จ่ายประจำปีที่เป็นงบประมาณของกองทัพในการป้องกันประเทศ เป็นต้น หากพิจารณาถึงความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ การเก็บภาษี หมายถึง วิธีการอย่างหนึ่งในการเคลื่อนย้ายทุนจากภาคเอกชน (Taxation is one method of transferring resources from the private to the public sector) นั่นคือธุรกิจห้างร้านต่างๆ ไปสู่ภาคสาธารณะ ซึ่งในที่นี้คือรัฐบาล¹ ดังนั้นภาษีอากรจึงเป็นรายได้ที่รัฐบาลบังคับเก็บจากประชาชน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่ผู้จ่ายเงินภาษีอากรจะได้รับและเป็นรายได้ที่มีบทบาทและความสำคัญมากที่สุด เพราะนอกจากจะทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นจำนวนมากแล้ว ภาษีอากรยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองได้ด้วย

กรมสรรพากรเป็นกรมหนึ่งที่มีภาระหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรเป็นหลัก โดยดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่น ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ในประเทศไทยภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้แก่รัฐมากที่สุด และนับเป็นภาษีที่มีบทบาทสำคัญในระบบภาษีอากรไทยมากขึ้นทุกขณะ ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งรายได้และการเป็นเครื่องมือทางภาษีอากรของรัฐ จากผลการวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีสรรพากร 9 เดือน (ตุลาคม 2542-มิถุนายน 2543) กรมสรรพากรสามารถจัดเก็บรายได้ทั้งสิ้น 341,405 ล้านบาท ปรากฏว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคลสามารถจัดเก็บภาษีได้ 101,611 ล้านบาท ซึ่งถือว่ามีผลการจัดเก็บภาษีได้มากกว่าการจัดเก็บภาษี

---

¹ พนิต ชีรภาพวงศ์ “หลักการและนโยบายภาษี” สรรพากรสาส์น (มีนาคม 2543), หน้า 49

ทางตรงประเภทอื่น (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจัดเก็บได้ 70,039 ล้านบาท และภาษีธุรกิจเฉพาะจัดเก็บได้ 13,871 ล้านบาท)²

ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) หรือที่ตามประมวลรัษฎากร เรียกว่า ภาษีเงินได้เก็บจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล จัดเป็นภาษีทางตรง (Direct Tax)³ ที่มุ่งเก็บจากฐานเงินได้ซึ่งผู้เสียภาษีไม่สามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นอีก ถือเป็นภาษีที่เหมาะสมและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีมากกว่าภาษีประเภทอื่น การจัดเก็บโดยทั่วไปจะเรียกเก็บจากฐานกำไรของบริษัทหรือนิติบุคคลอื่นบางประเภท ดังนั้น ภาษีเงินได้นิติบุคคลนี้ในบางครั้งจึงเรียกกันว่าภาษีกำไร (Profit Tax) ในประเทศไทย การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลมีหลายวิธี แต่ที่ถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศส่วนใหญ่ นั้น มาจากการจัดเก็บที่คำนวณจากฐานกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี

วิธีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากรมีดังนี้ การเสียภาษีโดยยื่นรายการประเมินตนเอง (Self-assessment) การเสียภาษีโดยถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย (Withholding Tax) การเสียภาษีโดยการตรวจสอบของเจ้าพนักงานประเมิน (Authoritative-assessment) เนื่องจากภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญของรัฐ ที่ต้องจัดเก็บมาจากผู้ที่ถูกกำหนดให้เสียภาษีอากรซึ่งถือว่าเป็นการบังคับโดยกฎหมาย จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายซึ่งให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการต่างๆ เพื่อให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตรวจสอบได้สวน การติดตามจัดเก็บภาษี และการประเมินภาษี เป็นต้น

การออกหมายเรียกตรวจสอบได้สวนเป็นกระบวนการตรวจสอบการเสียภาษีอากร กระบวนการหนึ่งที่รัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้มีการเสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง ดังนั้นการออกหมายเรียกตรวจสอบได้สวนจึงเป็นวิธีการเพื่อให้ได้ความจริงว่า ผู้ถูกออกหมายเรียกนั้นเสียภาษีไว้ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ เหตุที่จะออกหมายเรียกกฎหมายวางหลักไว้ว่ากรณีที่เจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไว้ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่บริบูรณ์ ให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจออกหมายเรียกผู้นั้นมาได้สวนได้⁴ โดยมีวัตถุประสงค์

² กลุ่มงานประมาณการภาษี สำนักแผนภาษี “วิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษีสรรพากร” สรรพากรสาส์น (กรกฎาคม 2543), หน้า 91

³ สุเทพ พงษ์พิทักษ์ “การวางแผนภาษีอากร” (กรุงเทพฯ:สำนักงานวิจิตาทนายความบัญชีและธุรกิจ 2540), หน้า 143

⁴ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา “คดีเหตุแห่งการตรวจสอบภาษีอากรข้อเตือนใจผู้ประกอบการ” สรรพากรสาส์น (มีนาคม 2538), หน้า 66-67

เพื่อป้องกันและปราบปรามการหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีเพื่อจัดเก็บภาษีให้ถูกต้องตามความเป็นจริงอีกทั้งก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้เมื่อมีการตรวจสอบจากเจ้าพนักงานประเมินการเสียภาษีจากฐานกำไรสุทธิยังคงพบประเด็นความผิดที่เกิดขึ้นซ้ำๆกันอยู่เสมอ แม้ว่าจะมีการนำภาษีเงินได้นิติบุคคลมาใช้จัดเก็บเป็นเวลานานแล้ว

จากข้อมูลการออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคลของฝ่ายสืบสวนและตรวจสอบภาษีอากร สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2542 จากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล (ภ.ง.ด.50) จำนวนประมาณ 2,100 ราย พบว่าจากการออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคลและตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.9 ผลการตรวจพบประเด็นความผิดทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 เป็นผลให้มีกำไรสุทธิสูงขึ้นหรือผลขาดทุนสุทธิลดลง นิติบุคคลจึงต้องเสียภาษีอากรเพิ่มเติมคิดเป็นร้อยละ 80-90 จึงทำให้นิติบุคคลต้องรับโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา ก่อให้เกิดภาระทางด้านรายจ่ายเพิ่มขึ้นทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ซึ่งเป็นภาระผูกพันที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ธุรกิจต้องสูญเสียทั้งเวลาและเงินจำนวนมาก

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาว่าประเด็นที่ทำให้นิติบุคคลต้องถูกออกหมายเรียกตรวจสอบและพบประเด็นความผิดอยู่เสมอ โดยจะได้วิเคราะห์ลักษณะประเด็นความผิดที่ตรวจพบเพื่อหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกและหากเป็นความผิดที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่เข้าใจในข้อกฎหมาย ผู้ศึกษาจะได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตประกอบไปด้วยเพื่อนิติบุคคลจะได้มีความรู้ความเข้าใจข้อกฎหมายได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นความผิด ที่พบจากการออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคล
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลและการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามประมวลรัษฎากร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสาเหตุประเด็นข้อผิดพลาดที่ตรวจพบจากการออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคลของ สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2542
2. ทำให้สามารถนำข้อผิดพลาดที่ตรวจพบมาแก้ไขเป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการจัดทำบัญชีและการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้อย่างถูกต้องต่อไป

⁵ สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย “ทะเบียนคุมการยื่นแบบ ภ.ง.ด.50”